

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till ändring av kyrkolagen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I propositionen föreslås att kyrkolagens bestämmelse om val av ärkebiskop ändras så att de röster som avgetts av de röstberättigade i ärkestiftet ges minskad vikt när valresultatet räknas. Samtidigt föreslås att bestämmelsen om val av biskop ändras så att de röstberättigade i det valet utökas med den lekmannamedlem som har utsetts till kyrkostyrelsen från stiftet.

Dessutom föreslås att bestämmelserna om val av kontraktsprost ändras så att man stryker bestämmelsen om val av kontraktsprost, och att domkapitlet utnämner kontraktsprosten för fyra år i sänder bland kyrkoherdarna i prostiets församlingar. Det centrala syftet med ändringen är att göra kontraktsprostens uppgift klarare och utveckla den genom att förstärka samhörigheten med biskopen och domkapitlet samt att luckra upp stiftsförvaltningen.

Lagen avses träda i kraft den 1 augusti 2017.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLL	2
ALLMÄN MOTIVERING	3
1 NULÄGE	3
1.1 Lagstiftning och praxis.....	3
<i>Ärkebiskopens uppgifter</i>	3
<i>Utvecklingen av sättet att välja ärkebiskop</i>	3
<i>Sättet att välja ärkebiskop i andra lutherska kyrkor</i>	4
1.2 Val av kontraktsprost	6
2 BEDÖMNING AV NULÄGET.....	6
3 MÅLSÄTTNING OCH DE VIKTIGASTE FÖRSLAGEN	7
4 PROPOSITIONENS KONSEKVENSER	7
5 BEREDNINGEN AV PROPOSITIONEN	7
DETALJMOTIVERING	8
1 LAGFÖRSLAG	8
2 NÄRMARE BESTÄMMELSER.....	8
3 IKRAFTTRÄDANDE	9
4 FÖRHÅLLANDE TILL GRUNDLAGEN SAMT LAGSTIFTNINGSORDNING	9
LAGFÖRSLAG	10
Lag om ändring av kyrkolagen.....	10
BILAGA	12
PARALLELLTEXT	12
Lag om ändring av kyrkolagen.....	12

ALLMÄN MOTIVERING

1 Nuläge

1.1 Lagstiftning och praxis

Ärkebiskopens uppgifter

Ärkebiskopens uppgifter bestäms dels via biskopsämbetets allmänna lagstadgade uppgifter, dels via ärkebiskopens särskilda uppgifter. Biskopsämbetet har framför allt setts som ett ämbete för förkunnelse av evangelium och förvaltning av sakramenten. I kyrkans författning utgår man från att ärkebiskopen är den främste bland likar (*primus inter pares*). Han eller hon utövar i likhet med de övriga biskoparna den andliga tillsynen i sitt stift och sköter de uppgifter som hör till biskopsämbetet i ärkestiftet (18 kap. 1 § i kyrkoordningen). Sedan det år 1998 grundades en andra biskopstjänst, har det episkopala ansvaret fördelats mellan ärkebiskopen och biskopen. Arbetet i ärkestiftet har fördelats mellan biskoparna utan delning av stiftet, varför båda biskoparna på samma sätt är biskopar i stiftet. Ärkebiskopen ansvarar för de 17 församlingarna i Åbo domprosteri och Nådendals prosteri. De 39 församlingarna i de övriga prosterierna är däremot biskopens ansvarsområde.

Ärkebiskopens särskilda uppgifter omfattar enligt 18 kap. 2 § i kyrkoordningen vigningen av nya biskopar till deras ämbete samt vissa särskilda uppgifter som gäller hela kyrkan. Han eller hon fungerar på tjänstens vägnar som ordförande för kyrkomötet, biskopsmötet och kyrkostyrelsen. Som ordförande för dessa organ utövar ärkebiskopen de befogenheter som tillkommer ordföranden och är en av flera beslutsfattare. Ärkebiskopen är dock inte chef för de tjänstemän som är underställda förvaltningsorganen. Ärkebiskopen är numera även ordförande för nämnden för kyrkans informationscentral och kyrkans EU-delegation, eftersom han eller hon är vald till dessa uppgifter. I ärkebiskopens uppgifter ingår att ensam eller tillsammans med biskopsmötet besluta om kyrkans representation i ekumeniska och internationella sammanhang. I internationella relationer företräder ärkebiskopen kyrkan i större utsträckning än de övriga biskoparna. Ärkebiskopen sköter även samhällsrelationer och kyrkans kontakter till medierna samt beviljar vissa kyrkliga utmärkelsetecken.

Ärkebiskopens uppgifter utökades gradvis under 1800- och 1900-talen, men utan något mer ingående principiellt eller teologiskt övervägande. Ärkebiskopen kallades på 1800-talet uttryckligen för Ärkebiskop i Finland. Först 1899 började man kalla ärkebiskopen ”Åbo ärkestifts biskop och Finlands ärkebiskop”.

Ärkebiskopen har i första hand setts som biskop i sitt eget stift. Man har ansett att ärkebiskopstjänstens viktigaste uppgifter anknyter till den lokala kyrkans sakramentala liv varför biskopen kan verka som biskop endast i omedelbar anknytning till församlingarna. Uppgifterna inom helhetskyrkan har setts som sekundära gentemot biskopsuppgiften, och därför har ärkestiftets elektorer haft ett betydande inflytande vid valet av ärkebiskop.

Utvecklingen av sättet att välja ärkebiskop

Enligt 1686 års kyrkolag hade de röstande i ärkestiftet i ärkebiskopsval inte större möjligheter än de övriga stiftet att påverka valets utgång, utan utgjorde en klar minoritet. Läget förändrades avsevärt med Schaumans kyrkolag 1869, genom vilken inte endast ärkestiftets prästerskap och domkapitel utan även biskoparna och domkapitlets ordinarie medlemmar i övriga stift fick delta i ärkebiskopsvalet. De övriga stiftet var då endast två, vilket gjorde att de röstande i ärkestiftet utgjorde klar majoritet bland elektorena. Schaumans kyrkolag framhävde att ärke-

biskopen är en biskop bland likar varför ärkestiftets elektorerna gavs klar majoritet i valet. Val-sättet motsvarade ärkebiskopens dåtida uppgifter så till vida att kyrkan inte hade någon centralförvaltning och att ärkebiskopen inte hade några andra uppgifter som gällde hela kyrkan än ordförandeskapet för det sällan sammanträdande kyrkomötet och för prästeståndet.

Antalet röstberättigade i de övriga stiftet och helhetskyrkan har gradvis utökats i och med att uppgifterna gällande hela kyrkan har ökat. I och med en lagändring 1949 blev även elektorerna i stiftets församlingar röstberättigade. Det fanns 1–2 elektorerna per pastorat, dvs. nuvarande församling. I 1964 års kyrkolag var skaran röstberättigade nästan densamma som under Schaumans kyrkolag. Röstberättigade från domkapitlet var de ordinarie medlemmarna och notarien. Enligt de nuvarande bestämmelserna kommer en knapp fjärdedel av elektorerna från andra stift än Åbo ärkestift.

Röstberättigade vid ärkebiskopsval är enligt den gällande 23 kap. 16 § i den gällande kyrkolagen ärkestiftets präster och lektorer, de lekmannamedlemmar som valts till stiftsfullmäktige och de lekmannaombud som har utsetts till kyrkomötet från stiftet samt lekmannaelektorerna i ärkestiftets församlingar, domkapitlets lagfarne assessor och lekmannamedlem. Lekmannamedlemmarna i kyrkofullmäktige och församlingsråden i ärkestiftets församlingar utser så många lekmannaelektorerna att det sammanlagt finns lika många lekmannaelektorerna som röstberättigade präster och lektorer sammanlagt.

Röstberättigade vid val av ärkebiskop är även de ombud till kyrkomötet som utsetts från de övriga stiftet. Genom en lagändring som trädde i kraft den 1 januari 2015 är även det ombud som sametinget har utsett till kyrkomötet samt medlemmarna av stiftsfullmäktige, domkapitlet och kyrkostyrelsen röstberättigade vid ärkebiskopsval.

De röstberättigade vid valet av ärkebiskop 2010 var sammanlagt 1 236, varav 74 procent kom från Åbo ärkestift och 26 procent från de övriga stiftet och kyrkans centralförvaltning. Prästerskapets rösträtt har tidigare förbundits med personens ålder, men begränsningen slopades från och med den 1 juli 2014. Till följd av att rösträtten utsträckts till hela prästerskapet har antalet röstberättigade i Åbo ärkestift ökat, och ärkestiftets rösters vikt har ytterligare ökat i fråga om den procentuella andelen röster i relation till antalet röster i ärkestiftet och övriga stift, och skulle enligt siffrorna för januari 2016 vara 79/21 i ärkestiftets favör.

Sättet att välja ärkebiskop i andra lutherska kyrkor

I Svenska kyrkan är ärkebiskopens uppgifter fördelade mellan kyrkans gemensamma förvaltning samt ordförandeskapet i domkapitlet i Uppsala stift och tillsynsuppgiften inom ärkebiskopens ansvarsområde. Sedan 1990 har det även funnits en stiftsbiskop vid sidan av ärkebiskopen i Uppsala stift. Stiftsbiskopen verkar som vice ordförande i domkapitlet och sköter den episkopala tillsynen inom sitt eget ansvarsområde. Ärkebiskopen är ordförande för domkapitlet och har ansvaret för församlingarna i Uppsala kontrakt. Dessutom leder ärkebiskopen tillsammans med biskopen de årliga prostmötena samt präst- och diakonmötena. Ärkebiskopens uppgift är även att leda vigningen av biskopar. Ärkebiskopens uppgifter gällande hela kyrkan är att vara ordförande för kyrkomötets läronämnd, kyrkostyrelsen och dess arbetsutskott samt biskopsmötet.

Alla ledamöter i stiftsstyrelserna, domkapitlet och kyrkostyrelsen har rösträtt vid ärkebiskopsval. Rösträtt har även alla präster eller diakoner som varit anställda minst sex månader samt lekmän som det utses lika många av som det finns präster och diakoner i aktiv tjänst i ärkestiftet. Ärkestiftets röster divideras med antalet övriga stift, dvs. med tio. Valet avgörs om någon av kandidaterna får mer än hälften av rösterna. I annat fall genomförs en andra valomgång

mellan de två kandidater som fick flest röster. Rösterna räknas så att de avgivna rösterna i Uppsala stift divideras med antalet övriga stift, dvs. med tio, och resultatet ges utan decimaler. Denna division av rösterna har motiverats med att Uppsala stift inte då ensamt kan avgöra valet. Man har således medvetet gett helhetskyrkan en klar majoritet i röstfördelningen. Dess betydelse i valet framkommer även när ärkebiskopens befattningsbeskrivning anges. Vid valet av ärkebiskop 2013 gavs sammanlagt 325 röster som fördelades på följande sätt: kyrkostyrelsen 15, stiftsstyrelserna och domkapitlen 243, Uppsala stift 67. Uppsala stifts röster räknades så att rösterna från 335 präster och diakoner och 335 lekmannaelektorer (670) dividerades med tio.

Norska kyrkan har inte haft ärkebiskop sedan 1537. Den tjänst som ligger närmast en ärkebiskop är ordförandeskapet för biskopsmötet. Från 1934 valde biskopsmötet en ordförande (Preses) bland någon av biskoparna i tjänst för en mandatperiod på fyra år. Sedan 2011 är ordförandeskapet knutet till en viss biskopstjänst. Ordförande är biskopen i Nidaros stift med kansli och bostad i Trondheim. Preses leder ordet vid biskopsmötena och i dess arbetsutskott, företräder biskopsmötet i kyrkostyrelsen och andra sammanhang som gäller hela kyrkan. Preses svarar för skötseln av samhällsrelationerna och medierna samt sköter dessutom ekumeniska och internationella uppgifter. Preses viger även nya biskopar. Preses är inte ordförande för kyrkomötet och kyrkostyrelsen. För dessa uppdrag utses en lekman. I Nidaros stift har Preses särskilt ansvar för Nidaros domprosteri som endast omfattar fyra församlingar. Det finns även en andra biskop i Nidaros stift som svarar för det andliga arbetet i stiftets övriga prosterier.

I den danska kyrkan finns officiellt ingen ledande biskop. Biskopen i Köpenhamn har verkat som kyrkans inofficiella ledare och har vanligtvis varit biskoparnas primus inter pares. Biskopen i Köpenhamn förrättar vigningen av biskopar och företräder Danska kyrkan i ekumeniska sammanhang. I Danmark utövas den högsta administrativa makten av kyrkoministern (kirkeminister). Kyrkan har inga självständiga beslutande organ.

Evangelisk-lutherska kyrkan i Lettland fick ärkebiskopsämbetet 2012. Även Evangelisk-lutherska kyrkan i Estland har numera ett ärkebiskopsämbete. Dessa lutherska kyrkors beslut att inrätta ett biskopsämbete kan ses som bevis på ett växande behov av en ledande biskop som sköter kyrkans gemensamma ärenden och som företräder kyrkan gentemot staten, övriga kyrkor och samhället. Ärkebiskopen (peapiiskop) är Evangelisk-lutherska kyrkan i Estlands högsta andliga ledare och herde och dennes kyrka är domkyrkan i Tallinn. Ärkebiskopen väljs av kyrkomötet, som har 57 ledamöter, bland i förväg uppställda ärkebiskopskandidater.

Den ledande biskopen för den förenade evangelisk-lutherska kyrkan i Tyskland (VELKD) väljs av kyrkomötet bland ledamöterna i biskopsmötet. Valet bereds av ett biskopsvalsutskott bestående av två medlemmar av biskopsmötet och sex medlemmar av kyrkomötet (Generalsynode). Utskottet tar fram ett förslag där man ställer upp två medlemmar av biskopsmötet. Kyrkomötet har om det så vill rätt att lägga till en tredje kandidat. När valet förrättas ska minst två tredjedelar av kyrkomötets medlemmar vara närvarande. Till ledande biskop väljs den som får mer än hälften av rösterna räknade utifrån kyrkomötets hela medlemsantal. Om valet inte kan avgöras efter en eller två valomgångar, samlas biskopsmötet och kyrkomötet till en gemensam slutet förhandling där biskopsvalsutskottet utifrån det gemensamma rådslaget lämnar ett nytt valförslag. Den ledande biskopen innehar den främsta andliga tjänsten i den förenade kyrkan och har rätt att predika i dess församlingar och skicka herdebrev. Den ledande biskopen är ordförande för kyrkostyrelsen och biskopsmötet. Dessutom företräder denna den förenade kyrkan och verkställer kyrkolagar i enlighet med den förenade kyrkans ordning.

Evangelisk-lutherska kyrkan i Amerika (ELCA) leds av den ledande biskopen (presiding bishop). Kyrkomötet väljer den ledande biskopen för en mandatperiod på sex år genom om-

röstning med slutna sedlar. Den ledande biskopen ska vara en vigd präst i kyrkan. Den ledande biskopen utövar tillsyn över kyrkan, undervisar i kyrkans lära och leder kyrkans liv och förkunnelse. Den ledande biskopen är ordförande för organisationen och dess högsta verkställande tjänsteinnehavare. Den ledande biskopen är även kyrkans ledande ekumeniska tjänsteinnehavare och dess viktigaste företrädare i nationella och internationella ekumeniska organisationer. Den ledande biskopen bland annat koordinerar och stöder biskoparnas arbete i synoderna, utser verkställande tjänsteinnehavare i kyrkans centralförvaltning och leder deras arbete.

1.2 Val av kontraktsprost

Kontraktsprostens tjänstebetäckning grundar sig på benämningen prost (lat. praepositus, överordnad) som användes redan före reformationen. Som prost benämndes i de nordiska länderna sedan medeltiden den tjänsteman som stod i spetsen för de förvaltningsområden som var mindre än stiftet (lat. praepositus ruralis). Dessa prostar, dvs. kontraktsprostar, hade även efter reformationen i uppgift att fungera som biskopens betrodda medarbetare och som ett slags mellaninstans mellan domkapitlet och lokalförsamlingen. De var överordnade för prästerna och övervakade det andliga och sedliga livet i sitt område. De utnämndes till sitt uppdrag av stiftets biskop. I kyrkolagen från 1869 överfördes utnämmandet av kontraktsprosten från biskopen till domkapitlet.

Bestämmelser om sättet att välja kontraktsprost finns i kyrkolagen, kyrkoordningen och valordningen för kyrkan. Enligt 19 kap. 11 § i kyrkolagen utses kontraktsprosten genom val för sex år i sänder bland kyrkoherdarna i prosteriets församlingar. Domkapitlet utser till kontraktsprostämberet någon av de tre kyrkoherdar som har fått flest röster i valet till ämbetet. Röstberättigade i valet av kontraktsprost är enligt 23 kap. 17 § 2 mom. i kyrkolagen prosteriets präster och lektorer. I 11 § i samma kapitel anges att domkapitlet förordnar någon av kyrkoherdarna i prosteriet att sköta ämbetet när kontraktsprostämberet är ledigt eller kontraktsprosten är tjänstledig. I valordningen för kyrkan finns bestämmelser om tidpunkten för valet, valförrättarna samt den egentliga valförrättningen.

Kontraktsprosten har i uppgift att leda prosteriet där kontraktsprosten biträder biskopen och domkapitlet i prosteriets kyrkoförvaltning och främjar samarbetet mellan församlingarna. Bestämmelser om kontraktsprostens uppgifter finns i 19 kap. 8 § i kyrkoordningen. Kontraktsprosten är inte de övriga kyrkoherdarnas överordnade. Han eller hon biträder biskopen i den andliga tillsynen av prosteriet och ansvarar för prosteriets ärenden inför biskopen. Därtill kan biskopen eller domkapitlet tilldela kontraktsprosten olika uppgifter.

2 Bedömning av nuläget

Ärkebiskopens uppgifter inom helhetskyrkan har under årens lopp ökat och vuxit i betydelse. De ökade uppgifterna ledde till att en ytterligare biskopstjänst inrättades i Åbo ärkestift 1998. Medieutvecklingen har för sin del lett till att ärkebiskopen uppträder offentligt allt mer som hela kyrkans röst i kyrkligt och samhälleligt betydelsefulla frågor. I viss bemärkelse utövar ärkebiskopen därmed ett personligt ledarskap i sin verksamhet som kyrkans röst i samhället, trots att han eller hon inte har bestämmanderätt i de övriga stiftet. Den utveckling som ägt rum ökar behovet av att antingen utöka antalet personer i elektorsförsamlingen som företräder andra stift, eller ändra vikten av de röster som avläts i ärkestiftet.

När man dryftar behovet av en ändring av sättet att välja ärkebiskop måste man dock ta hänsyn till att valsättet dels är knutet till ärkebiskopens legitimitet i ärkestiftet, som grundar sig på att stiftet har rätt att välja sin biskop, och dels till ärkebiskopens mandat att verka inom helhetskyrkliga uppgifter. Ju större det senare mandatet är i sättet att välja, desto mer avviker det

från de övriga biskoparnas mandat. De röster som i ärkebiskopsval avges från de övriga stiftens urholkar på sätt och vis biskopens roll i ärkestiftet. I reformen av sättet att välja ärkebiskop bör man således hitta balans mellan att bevara ärkebiskopens legitimitet i stiftet och att samtidigt beakta ärkebiskopens roll för hela kyrkan. Dessutom är det ändamålsenligt att hålla sättet att välja ärkebiskop så snarligt det sätt de övriga biskoparna väljs på som möjligt, dock med beaktande av ärkebiskopens särskilda ställning som ärkebiskop för hela Finland.

Man har ansett att val som förrättas i prosteriet är ett onödigt tungt sätt att välja kontraktsprost.

3 Målsättning och de viktigaste förslagen

I propositionen föreslås sättet att välja ärkebiskop ändras så att ärkestiftets röstetal ges minskad vikt. Enligt förslaget fogas en bestämmelse till 23 kap. 16 § i kyrkolagen om principen för räknande av valresultatet i ärkebiskopsval. Enligt förslaget ändras valsättet kalkylmässigt så att rösterna i ärkestiftet ges minskad vikt så som föreskrivs i kyrkans valordning. I samband med behandlingen av förslaget beslöt kyrkostyrelsen ändra kyrkans valordning så att de röster som ges från ärkestiftet vid val av ärkebiskop divideras med tre. Den föreslagna ändringen i kyrkans valordning ska träda i kraft samma dag som kyrkolagen ändras.

Därtill föreslås att bestämmelsen om röstberättigade i biskopsval ändras så att den lekmannamedlem som har utsetts till kyrkostyrelsen från stiftet har rösträtt i valet av biskop. Valet av kontraktsprost ändras enligt förslaget så att domkapitlet utser kontraktsprosten för fyra år i sänder bland kyrkoherdarna i prosteriets församlingar och att valet av kontraktsprost slopas. Ändringen gör kontraktsprostens roll klarare och förstärker kontakten till biskopen. I kontraktsprostens uppgifter föreslås inga ändringar.

4 Propositionens konsekvenser

Genom förslaget har man strävat att nå jämvikt mellan ärkebiskopens växande ansvar för hela kyrkans ärenden och kyrkoordningen samt traditionen. I och med att man i valet av ärkebiskop ska dividera antalet röster som avgetts i ärkebiskopsstiftet med tre, kvarstår en liten majoritet för de röstberättigade i ärkestiftet; procentandelarna blir ca 55/45. Detta skall trygga en tillräcklig förbindelse mellan stiftet och församlingarna och ge den som valts till tjänsten legitimitet att sköta biskopens uppgifter i ärkestiftet. Ärkebiskopens mandat att verka i helhetskyrkans uppgifter skulle emellertid stärkas. Det nya sättet att räkna rösterna skulle inte ändra på förhållandet mellan ärkebiskopen och de andra biskoparna enligt kyrkoordningen eller på arbetsfördelningen eller antalet röstberättigade i ärkestiftet.

Ändringen i sättet att välja kontraktsprost skulle göra kontraktsprostens ställning klarare och stärka samarbetet med biskopen och domkapitlet. Dessutom skulle ändringen luckra upp stiftsförvaltningen i och med att valet av kontraktsprost slopas. I sin helhet bedöms propositionen utveckla och främja verksamheten inom stiftet, som därmed skulle kunna svara bättre på förändringarna inom kyrkan och i samhället.

Propositionen bedöms inte ha några direkta ekonomiska konsekvenser eller några konsekvenser för barnens del.

5 Beredningen av propositionen

Propositionen är i enlighet med kyrkomötets framställning. Inför kyrkomötet har framställningen gällande valet av biskop och av ärkebiskop beretts av kyrkostyrelsen och för valet av kontraktsprost av biskopsmötet.

DETALJMOTIVERING

1 Lagförslag

2 kap. Kyrkolagen och andra bestämmelser gällande kyrkan

3 §. *Kyrkans valordning och offentliggörande av bestämmelserna.* Enligt förslaget slopas omnämmandet av kontraktsprost i paragrafens 1 mom.

19 kap. Domkapitlet

11 §. *Kontraktsprost* Enligt förslaget ändras paragrafen så att man slopar valet av kontraktsprost. Det föreslås att domkapitlet utser kontraktsprosten för fyra år i sänder bland någon av kyrkoherdarna i prostriet.

23 kap. Förtroendevalda och val

16 §. *Biskopsval och rösträtt.* Enligt förslaget revideras paragrafens 2 mom. så att utöver kyrkomötesombuden och stiftsfullmäktiges lekmannamedlemmar även den lekmannamedlem som har utsetts till kyrkostyrelsen från stiftet har rösträtt i biskopsval. En lekmannamedlem som från stiftet valts till kyrkostyrelsens plenum kan anses vara en av de centrala lekmanna-förtroendevalda i stiftet och därför är det motiverat att han eller hon direkt med stöd av bestämmelsen har rösträtt i biskopsval. Samtidigt måste ändringen på grund av det föreslagna 4 mom. även anses vara nödvändig med tanke på valmötespraxis och bevarandet av valhemligheten.

Det föreslås en ny bestämmelse i paragrafens 4 mom. om att man vid räkning av valresultatet ger de röster som avges av de röstberättigade i ärkestiftet som avses i paragrafens 2 mom. minskad vikt på det sätt som anges i kyrkoordningen. Den föreslagna minskningen av rösternas vikt innebär ett undantag från den lika rösträtt som föreskrivs i paragrafens 1 mom., och gäller endast valet av ärkebiskop. Närmare bestämmelser om förfarandet när valresultatet räknas ges i valordningen för kyrkan.

Av lagtekniska skäl föreslås det att hela paragrafen ändras.

17 §. *Rösträtt i förrättandet av val av prästassessor.* Enligt förslaget ändras paragrafen så att 2 mom., som gäller val av kontraktsprost, slopas samt att paragrafens rubrik ändras på motsvarande sätt.

2 Närmare bestämmelser

I samband med det lagförslag som ingår i denna proposition, bestämde kyrkomötet att kyrkans valordning ändras så att de röster som i val av ärkebiskop avges av de röstberättigade i ärkestiftet divideras med tre. Därtill stryks omnämmandet av val av kontraktsprost i valordningen, och 19 kap. 11 § i kyrkoordningen, som gäller förordnande av ställföreträdare för kontraktsprosten, upphävs såsom överflödigt. Enligt kyrkomötets beslut ska ändringarna träda i kraft samma dag som den lag som föreslås i denna proposition.

3 Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft den 1 augusti 2017.

Vid denna lags ikraftträdande fortsätter mandatperioden för den som har en kontraktsprost-tjänst till slutet av den tidsperiod för vilken han eller hon har utsetts.

4 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Enligt 76 § i grundlagen regleras evangelisk-lutherska kyrkans författning och förvaltning i kyrkolagen. Denna proposition gäller en reform av valet av ärkebiskop genom vilken man eftersträvar att bättre än tidigare beakta ärkebiskopsämbetets natur och uppgifter. Det föreslås att en bestämmelse tas in i kyrkolagen om att rösterna från ärkestiftets röstberättigade ges minskad vikt när resultatet vid ärkebiskopsvalet räknas på det sätt som mer ingående beskrivs i valordningen för kyrkan. Sättet att välja ärkebiskop kan i och för sig anses vara en intern fråga för kyrkan, men enligt förslaget tas en bestämmelse enligt vilken man kan avvika från den i lagen föreskrivna lika rösträtten in i kyrkolagen. Bestämmelsen kan inte anses vara i strid med grundlagen. Ändringen av kyrkolagen kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

Lagförslag

Lag

om ändring av kyrkolagen

På förslag av kyrkomötet och i enlighet med riksdagens beslut
ändras i kyrkolagen (1054/1993) 2 kap. 3 § 1 mom., 19 kap. 11 § samt 23 kap. 16 och 17 §,
sådana de lyder, 2 kap. 3 § 1 mom. i lag 1274/2003 samt 19 kap. 11 § och 23 kap. 16 och 17 §
i lag 414/2014, som följer:

2 kap.

Kyrkolagen och andra författningar som gäller kyrkan

3 §

Valordning för kyrkan och publiceringen av författningar

Kyrkomötet utfärdar en valordning för kyrkan, som innehåller närmare bestämmelser om församlingsval samt om val av ombud till kyrkomötet och av medlemmar i stiftsfullmäktige, om val av biskop, präst, domkapitlets prästassessor och lekmannamedlem.

19 kap.

Domkapitlet

11 §

Kontraktsprosten

Biskopen och domkapitlet biträds i prosteriets förvaltning av kontraktsprosten, som domkapitlet utnämner för fyra år i sänder bland kyrkoherdarna i prosteriets församlingar.

23 kap.

Förtroendevalda och val

16 §

Biskopsval och rösträtt

Val av biskop sker med slutna sedlar. Samtliga röstberättigade får rösta på en präst som är uppställd som kandidat.

Röstberättigade vid biskopsval är

- 1) stiftets präster,
- 2) stiftets lektorer,
- 3) de lekmannamedlemmar som har valts till stiftsfullmäktige, de lekmannaombud som har utsetts till kyrkomötet och den lekmannamedlem som har utsetts till kyrkostyrelsen från stiftet,
- 4) i valet av biskop i Uleåborgs stift det sameombud till kyrkomötet som sametinget utsett,

- 5) lekmannelektorerna i stiftets församlingar,
- 6) domkapitlets lagfarne assessor och lekmannelem.

Lekmannelemmarna i församlingarnas kyrkofullmäktige och församlingsråd utser så många lekmannelektorer att det finns lika många sådana lekmannelektorer som avses i 2 mom. 3—6 punkten som röstberättigade präster och lektorer sammanlagt.

Röstberättigade vid val av ärkebiskop är dessutom de ombud till kyrkomötet som utsetts från de övriga stiftet och det ombud som sametinget har utsett till kyrkomötet samt medlemmarna av stiftsfullmäktige, domkapitlet och kyrkostyrelsen. När valresultatet räknas ska vikten minskas i fråga om de röster som avges av de röstberättigade i ärkestiftet enligt 2 mom. i enlighet med vad som närmare föreskrivs i valordningen för kyrkan.

17 §

Rösträtt vid val av prästassessor

Röstberättigade i valet av domkapitlets prästassessor är stiftets präster och lektorer.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Mandatperioden för den som innehade en tjänst som kontraktsprost när denna lag trädde i kraft fortgår till utgången av den tidsperiod för vilken han eller hon har utnämnts.

Helsingfors den 30 mars 2017

Statsminister

Juha Sipilä

Undervisnings- och kulturminister Sanni Grahn-Laasonen

Lag

om ändring av kyrkolagen

På förslag av kyrkomötet och i enlighet med riksdagens beslut
ändras i kyrkolagen (1054/1993) 2 kap. 3 § 1 mom., 19 kap. 11 § samt 23 kap. 16 och 17 §,
sådana de lyder, 2 kap. 3 § 1 mom. i lag 1274/2003 samt 19 kap. 11 § och 23 kap. 16 och 17 §
i lag 414/2014, som följer:

Gällande lydelse

2 kap

Kyrkolagen och andra författningar som gäller kyrkan

3 §

Valordning för kyrkan och publiceringen av författningar

Kyrkomötet utfärdar en valordning för kyrkan, som innehåller närmare bestämmelser om församlingsval samt om val av ombud till kyrkomötet och av medlemmar i stiftsfullmäktige, om val av biskop, präst, domkapitlets prästassessor och lekmannamedlem samt av kontraktsprost.

19 kap.

Domkapitlet

11 §

Kontraktsprost

Biskopen och domkapitlet biträds i prosteriets förvaltning av kontraktsprosten, som utses för sex år i sänder bland kyrkoherdarna i prosteriets församlingar.

*Domkapitlet utnämner till kontraktsprost-
ämbetet någon av de tre kyrkoherdar som
har fått de flesta rösterna i valet av kon-
traktsprost.*

Föreslagen lydelse

2 kap.

Kyrkolagen och andra författningar som gäller kyrkan

3 §

Valordning för kyrkan och publiceringen av författningar

Kyrkomötet utfärdar en valordning för kyrkan, som innehåller närmare bestämmelser om församlingsval samt om val av ombud till kyrkomötet och av medlemmar i stiftsfullmäktige, om val av biskop, präst, domkapitlets prästassessor och lekmannamedlem.

19 kap.

Domkapitlet

11 §

Kontraktsprosten

Biskopen och domkapitlet biträds i prosteriets förvaltning av kontraktsprosten, *som domkapitlet utnämner för fyra* år i sänder bland kyrkoherdarna i prosteriets församlingar.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

23 kap.

23 kap.

Förtroendevalda och val

Förtroendevalda och val

16 §

16 §

Biskopsval och rösträtt

Biskopsval och rösträtt

Val av biskop sker med slutna sedlar. Samtliga röstberättigade får rösta på en präst som är uppställd som kandidat.

Röstberättigade vid biskopsval är

- 1) stiftets präster,
- 2) stiftets lektorer,
- 3) de lekmanamedlemmar som har valts till stiftsfullmäktige och de lekmannaombud som har utsetts till kyrkomötet från stiftet,
- 4) i valet av biskop i Uleåborgs stift det sameombud till kyrkomötet som sametinget utsett,
- 5) lekmanneelektorerna i stiftets församlingar,
- 6) domkapitlets lagfarne assessor och lekmanamedlem.

Lekmanamedlemmarna av församlingarnas kyrkofullmäktige och församlingsråd utser så många lekmanneelektorer att det finns lika många sådana lekmanneelektorer som avses i 2 mom. 3—6 punkten som röstberättigade präster och lektorer sammanlagt.

Röstberättigade vid val av ärkebiskop är även de ombud till kyrkomötet som utsetts från de övriga stiftet och det ombud som sametinget har utsett till kyrkomötet samt medlemmarna av stiftsfullmäktige, domkapitlet och kyrkostyrelsen.

Val av biskop sker med slutna sedlar. Samtliga röstberättigade får rösta på en präst som är uppställd som kandidat.

Röstberättigade vid biskopsval är

- 1) stiftets präster,
- 2) stiftets lektorer,
- 3) de lekmanamedlemmar som har valts till stiftsfullmäktige, de lekmannaombud som har utsetts till kyrkomötet *och den lekmanamedlem* som har utsetts till kyrkostyrelsen från stiftet,
- 4) i valet av biskop i Uleåborgs stift det sameombud till kyrkomötet som sametinget utsett,
- 5) lekmanneelektorerna i stiftets församlingar,
- 6) domkapitlets lagfarne assessor och lekmanamedlem.

Lekmanamedlemmarna i församlingarnas kyrkofullmäktige och församlingsråd utser så många lekmanneelektorer att det finns lika många sådana lekmanneelektorer som avses i 2 mom. 3—6 punkten som röstberättigade präster och lektorer sammanlagt.

Röstberättigade vid val av ärkebiskop är *dessutom* de ombud till kyrkomötet som utsetts från de övriga stiftet och det ombud som sametinget har utsett till kyrkomötet samt medlemmarna av stiftsfullmäktige, domkapitlet och kyrkostyrelsen. *När valresultatet räknas ska vikten minskas i fråga om de röster som avges av de röstberättigade i ärkestiftet enligt 2 mom. i enlighet med vad som närmare föreskrivs i valordningen för kyrkan.*

17 §

17 §

*Rösträtt vid val av prästassessor **och kon-**
traktsprost*

Rösträtt vid val av prästassessor

Röstberättigade i valet av domkapitlets

Röstberättigade i valet av domkapitlets

RP 26/2017 rd

Gällande lydelse

prästassessor är stiftets präster och lektorer.
*Röstberättigade i valet av kontraktsprost är
prosteriets präster och lektorer.*

Föreslagen lydelse

prästassessor är stiftets präster och lektorer.

Denna lag träder i kraft den 20 .

*Mandatperioden för den som innehade en
tjänst som kontraktsprost när denna lag
trädde i kraft fortgår till utgången av den
tidsperiod för vilken han eller hon har ut-
nämnts.*